

DOI: <https://doi.org/10.28925/2412-0774.2024.4.3>

УДК 378.015.31.091.33:[316.77:004.77]:61-057.87]-029:[159.9+37]

Олена Мурзіна

<https://orcid.org/0000-0002-6968-5525>

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри медичної фізики, біофізики та вищої математики,
Запорізький державний медико-фармацевтичний університет,
пр. Маяковського, 24, 69005, Запоріжжя, Україна
murzina@zsmu.zp.ua

ФОРМУВАННЯ МЕДІАКОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ У ПРОЦЕСІ ДОКЛІНІЧНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ: ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ

У статті теоретично обґрунтовано психолого-педагогічні умови формування медіакомпетентності майбутніх лікарів у процесі доклінічної професійної підготовки в медичному університеті. Наголошено, що для реалізації процесу формування медіакомпетентності в майбутніх лікарів необхідно створити відповідні психолого-педагогічні умови. Випадково вибрані умови не можуть істотно вплинути на ефективність функціонування досліджуваного процесу, тому необхідний закономірний вибір комплексу психолого-педагогічних умов, що враховує методологічні і теоретичні основи педагогічного дослідження. Під психолого-педагогічними умовами формування медіакомпетентності майбутніх лікарів у процесі доклінічної професійної підготовки у медичному університеті розуміємо сукупність внутрішніх особливостей особистості студента й зовнішніх обставин освітнього процесу та медіасередовища, які спрямовані на формування медіакомпетентності. Визначено та обґрунтовано психолого-педагогічні умови формування медіакомпетентності майбутніх лікарів на етапі доклінічної професійної підготовки у медичному університеті: мотивація майбутніх лікарів до оволодіння медіакомпетентністю, медіазнаннями та медіаграмотністю; створення медіасередовища університету; оптимізація аудиторної та позааудиторної навчальної взаємодії учасників освітнього процесу через створення медіасередовища та її насичення інтерактивними і медіатехнологіями; використання медіаконтенту як з медіасередовища університету, так і з зовнішнього медіапростору для створення власного медіапродукту і його застосування в навчанні та майбутній професійній діяльності; постійне застосування медіаджерел у процесі цифрової підготовки. Зазначені психолого-педагогічні умови формування медіакомпетентності майбутніх лікарів є системою, що включає самостійні компоненти, які можуть бути використані в процесі доклінічної професійної підготовки в медичному університеті та сприяють ефективному формуванню усіх компонентів медіакомпетентності майбутніх лікарів.

Ключові слова: доклінічна підготовка, медіакомпетентність, медіакомпетентність лікаря, педагогічні умови, психолого-педагогічні умови.

ВСТУП

Використання медіа в освітньому процесі відіграє важливу роль у підвищенні якості вищої медичної освіти, оскільки професійна діяльність майбутніх працівників системи охорони здоров'я стає все більш залежною від використання сучасних інформаційних та цифрових технологій, створення власного медіапродукту для просування своїх ресурсів та послуг, розв'язання проблем медіабезпеки та профілактики здоров'я через засоби масової інформації. Саме тому в студентів медичного університету має бути сформована медіакомпетентність. Медіакомпетентність стає важливим елементом професійної досконалої майбутнього лікаря, а тому її формування набуває особливої актуальності.

Останнім часом усе більше науковців цікавить тема формування медіакомпетентності та впровадження медіаосвіти. Так, наприклад, колектив під керівництвом Л. Найдьонової (2016) досліджує «соціально-психологічні аспекти масової комунікації та організації медіаосвіти молоді, формування в неї психологічної стійкості до соціально шкідливої інформації, готовності до ефективної взаємодії з інформаційним простором».

Нам імпонує думка дослідників, які вважають медіакомпетентність елементом професійної культури фахівців та фактором успішності в сучасному суспільстві. У монографії «Медіакомпетентність фахівця» чи не вперше було проілюстровано медіакомпетентність як засіб отримання знань, спосіб самореалізації потенційних можливостей особистості (Онкович, 2013).

У контексті нашого дослідження великий інтерес викликає досвід науковців, які присвятили свої дослідження формуванню медіакомпетентності фахівців у педагогічній теорії, а саме О. Богомаз (2021), І. Наумук (2016), Н. Лашук (2019), А. Пługіна (2020), І. Толмачева (2021), І. Шевирьова (2017). Однак у наукових працях не приділяється увага психолого-педагогічним умовам щодо формування медіакомпетентності майбутніх лікарів у процесі професійної підготовки в медичному університеті.

Мета статті – обґрунтувати психолого-педагогічні умови формування медіакомпетентності майбутніх лікарів у процесі професійної підготовки в медичному університеті.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Вивчення наукової літератури з проблем нашого дослідження дало змогу стверджувати, що для реалізації процесу формування медіакомпетентності майбутніх лікарів на етапі доклінічної професійної підготовки в медичному університеті необхідно створити певні психолого-педагогічні умови.

Цілком очевидно, що випадково вибрані умови не можуть істотно вплинути на ефективність функціонування досліджуваного процесу, тому необхідний закономірний вибір комплексу педагогічних умов, що враховує методологічні і теоретичні основи педагогічного дослідження.

У нашому дослідженні ми розглядаємо психолого-педагогічні умови як необхідні й достатні обставини, від яких залежить ефективність процесу формування медіакомпетентності майбутніх лікарів.

Під психолого-педагогічними умовами формування медіакомпетентності майбутніх лікарів на етапі доклінічної професійної підготовки в медичному університеті розуміємо сукупність внутрішніх особливостей особистості студента й зовнішніх обставин освітнього процесу та медіасередовища, які спрямовані на формування медіакомпетентності майбутніх лікарів.

Показником готовності фахівця будь-якої професії до виконання певного виду діяльності сьогодні визнано медіакомпетентність, яку розуміємо як сукупність знань, умінь, здібностей, що сприяють пошуку, відбору, інтерпретації, використанню, оцінюванню, критичному аналізу, створенню та передачі медіаінформації (Мурзіна, 2021). *Медіакомпетентність майбутніх лікарів* розуміємо як інтегровану якість особистості, яка забезпечує здатність критично осмислювати, вибирати та передавати інформацію в медіапросторі, інтерпретувати та оцінювати медіаінформацію та застосовувати в професійній діяльності, протидіяти медіаманіпуляціям, застосовувати медіатехнології у професійній діяльності та створювати власний медіапродукт.

Визначення суті та структури медіакомпетентності майбутніх лікарів, аналіз дослідження її формування, врахування особливостей соціуму та чинників, які впливають на формування медіакомпетентності майбутніх лікарів на етапі доклінічної професійної підготовки в медичному університеті дозволили нам визначити такі психолого-педагогічні умови формування медіакомпетентності майбутніх лікарів на етапі доклінічної професійної підготовки в медичному університеті.

1. Мотивація майбутніх лікарів до оволодіння медіакомпетентністю, медіазнаннями та медіаграмотністю.

На думку М. Матвійчук (2014), медіаграмотність включає такі складники, як: пізнавальна мотивація, спрямованість на медіаосвітню діяльність у соціально-педагогічній

сфері, сукупність знань у сфері медіа, уміння та навички використання медіа в майбутній професійній діяльності, самовираження за допомогою медіа, створення різних медіатекстів, зміст яких став основою для розроблення критеріїв медіаграмотності.

На думку А. Рибачук (2010), якість виконання діяльності та її результат залежать, перш за все, від спонук й потреб індивіда, його мотивації, яка викликає цілеспрямовану активність. Тобто ефективність навчання визначається не лише обсягом засвоєних знань, а й умінням використати ці знання на практиці, ставленням студентів до навчальної діяльності та бажанням засвоювати знання (Рибачук, 2010).

Це дуже важливо під час професійної підготовки майбутніх лікарів та є основою мотивації. Майбутні лікарі на етапі доклінічної професійної підготовки не завжди мають уявлення про особливості та реалії майбутньої професії та не мають чіткої мотивації до навчання.

Як сукупність чинників і процесів, які, відбиваючись у свідомості, спонукають особистість до вивчення та ефективної реалізації майбутньої професійної діяльності, визначає мотивацію І. Нікітіна (2010). На її думку, мотивація є внутрішнім рушійним чинником розвитку професіоналізму особи, оскільки лише на основі формування її високого рівня можлива продуктивна професійна діяльність. Мотивація впливає на поведінку, направляє і організовує її, додає значущості.

Тому в нашому дослідженні мотивацію розглядаємо як джерело активності, що спрямовує діяльність і поведінку майбутніх лікарів до конкретних цілеспрямованих дій щодо оволодіння медіакомпетентністю, медіазнаннями та медіаграмотністю. Мотивація важлива в процесі здобуття студентами медіазнань, вона пов'язана з пізнавальним інтересом.

Унаслідок реалізації цієї умови будуть формуватися медіакомпетентність майбутніх лікарів на етапі доклінічної професійної підготовки та усвідомлення її важливості у професійній діяльності.

2. Створення медіасередовища університету.

Вважаємо, що медіасередовище університету становить невід'ємну ланку процесу формування медіакомпетентності майбутніх лікарів на етапі доклінічної професійної підготовки. Наявність розвиненого медіасередовища підвищує рівень професійної підготовки, зацікавленість медіаінформацією та медіатехнологіями з боку майбутніх лікарів, зумовлює їх активне застосування. Однак дуже важливо, щоб ця зацікавленість не була втрачена в процесі професійної підготовки. Визначення майбутніми лікарями важливості медіа в освіті, усвідомлення ними того, що медіа надає широкі можливості для пошуку інформації, її отримання та передавання, створення власного медіапродукту, стане мотивацією для оволодіння медіатехнологіями. Важливу роль у цьому відіграє правильно організоване медіасередовище університету.

На думку І. Шевирьової (2018), медіасередовище є багатофункціональною одиницею для формування, розвитку, становлення компетентного користувача медіа. Реалізація цих дій має відбуватись у ході професійної підготовки, адже завдяки медіасередовищу в майбутнього фахівця формується особистісне ставлення до тих змін, які відбуваються в освітньому просторі.

Медіасередовище університету дозволяє учасникам навчального процесу взаємодіяти з медіа; навчатися інтерпретувати і оцінювати медіаінформацію; створювати власні медіапродукти; отримувати знання дистанційно; отримувати та передавати медіаінформацію; використовувати медіатехнології у навчанні. У нашому дослідженні ми розглядаємо медіасередовище, як освітнє середовище студентів університету. Сучасні студенти під час навчання користуються основними медіа: читають традиційні та цифрові підручники, користуються персональним комп'ютером, використовують різноманітні навчальні платформи тощо.

Вважаємо, що систематична робота в медіасередовищі сприятиме ефективному формуванню медіакомпетентності у майбутніх лікарів на етапі доклінічної професійної підготовки в медичному університеті. Організація постійної роботи з медіа призведе до

накопичення глибоких знань щодо того, як необхідно застосовувати медіа в професійній діяльності.

У нашому дослідженні ми розглядаємо *медіасередовище університету як окрему ланку всього медіапростору, що складається з комплексу відповідних медіатехнологій, застосування яких спрямовується на оволодіння чи удосконалення знань, умінь, навичок через цифровізацію*. Вважаємо, що формування медіакомпетентності майбутніх лікарів на етапі доклінічної професійної підготовки в медичному університеті має відбуватися саме в спеціально організованому медіасередовищі з відповідними організаційними, науковими, освітніми й методичними правилами й положеннями, вимогами щодо їх реалізації.

3. Оптимізація аудиторної та позааудиторної навчальної взаємодії учасників освітнього процесу через створення медіасередовища та її насичення інтерактивними й медіатехнологіями.

Підвищення ефективності підготовки майбутніх лікарів у медичному університеті потребує удосконалення існуючих та пошуку нових форм та методів організації навчального. Такий підхід повинен враховувати використання інтерактивних та медіатехнологій, які забезпечують взаємозв'язок аудиторної та позааудиторної взаємодії учасників освітнього процесу.

Саме оптимізація навчальної взаємодії учасників освітнього процесу допоможе активізувати потенційні можливості майбутніх лікарів та буде сприяти їх самореалізації. Оптимізувати – це привести суб'єктивні фактори у відповідність з об'єктивною основою навчального процесу та забезпечити процес зближення цих факторів, єдність їх розгортання, що повинно обумовити й схарактеризувати цілісність навчального процесу (Мурзіна, 2020). Оптимізація аудиторної та позааудиторної навчальної взаємодії учасників освітнього процесу через створення медіасередовища та її насичення інтерактивними і медіатехнологіями на етапі доклінічної професійної підготовки майбутніх лікарів дозволяє удосконалити навчальний процес, створити такий механізм діяльності, який буде сприяти накопиченню відповідних знань і життєвого досвіду, а також підтримувати інтелектуальні зусилля студентів, стимулювати пізнавальну активність (Мурзіна, 2020). Усе це підвищуватиме мотивацію студентів до навчання, виховуватиме в них внутрішні пізнавальні, діючі, усвідомлені мотиви, що впливатимуть на всі види діяльності майбутніх лікарів. Тобто оптимізація аудиторної та позааудиторної навчальної взаємодії учасників освітнього процесу сприяють підвищенню ефективності навчання, оскільки відбувається не тільки аудиторна навчальна діяльність студента, а й постійна і регулярна самостійна робота з використанням сучасних інтерактивних і медіатехнологій, і це веде до безперервності навчального процесу.

Для оптимізації освітнього процесу ми пропонуємо створення такого медіасередовища, де студенти і викладачі можуть у зручних для себе обставинах та в зручний час здійснювати процес навчання; викладач тезисно пояснює навчальний матеріал і зупиняється на важких моментах на занятті в аудиторії, інше студенти вивчають самостійно; проводяться як очні, так і онлайн-консультації; студенти в аудиторії приділяють більше часу відпрацюванню практичних навичок тощо.

Така організація навчання дозволяє студентам самостійно здобувати нові знання за допомогою електронних ресурсів у зручний для себе час, а на заняттях у спілкуванні з викладачем та одногрупниками практикуватися в нових уміннях. Це формує в студентів відповідальне ставлення до навчання, планування часу, обираючи темп засвоєння навчального матеріалу та дозволяє організувати спільну роботу над проектами, проведення дискусій, семінарів, організованих у вигляді електронних телеконференцій, форумів, відбувається процес розвитку навичок онлайн-спілкування.

Отже, створення медіасередовища, яке суттєво доповнює аудиторну та позааудиторну навчальну взаємодію учасників освітнього процесу через інтерактивні та медіатехнології, сприяє оптимізації освітнього процесу, що робить навчання більш ефективним та підвищує рівень вищої медичної освіти.

4. Використання медіаконтенту як з медіасередовища університету, так і з суспільного медіапростору для створення власного медіапродукту і їх застосовування в навчанні та майбутній професійній діяльності.

Сучасний студент занурений у медіапростір, який утворює навколо нього медіасередовище де стикається з різноманітним медіаконтентом, що у великому обсязі пропонується мультимедійними платформами. На нашу думку, медіапростір є життєвим і освітнім простором майбутніх лікарів. У процесі навчання в медичному університеті студенти користуються основними медіа: читають книги, користуються персональним комп'ютером, спеціалізованим програмним забезпеченням тощо.

Як динамічну віртуальну систему, яка складається з масових дистанційних комунікацій, самоорганізується та функціонує в умовах наявного медіадискурсу, задовольняючи інформаційні потреби аудиторії, визначає медіапростір О. Головка (2017).

Розвиток медіапростору є складовою медіасередовища університету. У свою чергу, характер медіапростору університету дозволяє нам говорити про те, що і медіапростір визначає медіасередовище. Адже медіасередовище працює з медіаконтентом.

Ми погоджуємося з думкою В. Садівничого (2018), що медіаконтент - це змістове наповнення друкованого, аудіовізуального, електронного чи конвергентного засобу медіаінформації матеріалами у формі тексту, зображення чи звукозапису з метою передачі інформативних, загальнозначимих, естетично привабливих різножанрових повідомлень, спрямованих на масову аудиторію.

Медіаконтент спрямований на аудиторію та має наступні чинники, як: «оперативність, актуальність, смислова значущість, лексична зрозумілість, логічна організація, тематична спрямованість, достовірність, валідність, посилення на джерела, контекстність, інтерактивність, релевантність, ефективність, глобальна та/чи локальна значущість, умотивованість, постійна створюваність, людиноорієнтованість» (Садівничий, 2018).

Учасники освітнього процесу на заняттях використовують мультимедійні презентації, які дозволяють побудувати навчання на основі психологічно коректних режимів функціонування уваги, пам'яті, гуманізації змісту навчання і педагогічних взаємодій, реконструкції процесу навчання і розвитку з позицій цілісності.

Тобто через взаємодію з медіапростором та медіасередовищем університет формується медіакомпетентність майбутніх лікарів на етапі доклінічної професійної підготовки.

5. Постійне застосування медіаджерел у процесі цифрової підготовки.

Пандемія COVID-19 та воєнний стан в Україні зумовили активне впровадження цифрових технологій в організацію освітнього процесу, комунікацію, створення й використання цифрового освітнього контенту тощо.

Сучасна освіта трансформується завдяки активному використанню медіазасобів, інтерактивних технологій, медіатехнологій та процесам цифровізації, все більше спрямовується на підготовку до життя в медіасередовищі, яке набуває все більшого значення в усіх сферах життєдіяльності суспільства. На думку О. Стойки (2023), цифровізація освіти є обов'язковим компонентом реформування освітньої сфери, провідним завданням ефективної підготовки фахівців.

Використання медіаджерел майбутніми лікарями в процесі цифрової підготовки збагачують їх потрібними знаннями. Ці медіаджерела стають для них актуальними навчальними посібниками з навчальних дисциплін професійного спрямування та привчають послуговуватися медіаджерелами в професійному розвитку впродовж життя. Майбутніх лікарів на етапі доклінічної підготовки необхідно спрямовувати на застосування медіаджерел, котрі допоможуть їм в поглибленому зануренні у свою професію.

Тому, на нашу думку, необхідно спрямовувати майбутніх лікарів на етапі доклінічної професійної підготовки на застосування медіаджерел професійного спрямування, це покращить освітній результат і успіхи в професійній діяльності.

ВИСНОВКИ

Отже, психолого-педагогічні умови формування медіакомпетентності майбутніх лікарів на етапі доклінічної професійної підготовки в медичному університеті є необхідними й достатніми обставинами, від яких залежить ефективність процесу формування медіакомпетентності майбутніх лікарів. Ці умови визначаємо як сукупність внутрішніх особливостей особистості студента й зовнішніх обставин освітнього процесу та медіасередовища, які спрямовані на формування медіакомпетентності майбутніх лікарів.

Обґрунтовуємо психолого-педагогічні умови формування медіакомпетентності майбутніх лікарів як систему, що включає самостійні компоненти, які можуть бути використані в процесі доклінічної професійної підготовки в медичному університеті та сприяють ефективному формуванню усіх компонентів медіакомпетентності майбутніх лікарів. До цієї системи входять: мотивація майбутніх лікарів до оволодіння медіакомпетентністю, медіазнаннями та медіаграмотністю; створення медіасередовища університету; оптимізація аудиторної та позааудиторної навчальної взаємодії учасників освітнього процесу через створення медіасередовища та її насичення інтерактивними і медіатехнологіями; використання медіаконтенту як з медіасередовища університету, так і з зовнішнього медіапростору для створення власного медіапродукту і його застосування в навчанні та майбутній професійній діяльності; постійне застосування медіаджерел у процесі цифрової підготовки.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у впровадженні визначених психолого-педагогічних умов в освітній процес закладів вищої медичної освіти.

Список використаної літератури

1. Богомаз О. Ю. Формування медіакомпетентності та критичної медіаграмотності у майбутніх учителів суспільних предметів: психолого-педагогічний аспект. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*. Серія 5: Педагогічні науки: реалії та перспективи. 2021. Вип. 79 (1). С. 42–46. DOI: <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2021.79.1.08>
2. Головка О. М. Медіапростір: особливості юридичного визначення. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2017. Вип. 4. С. 65–69.
3. Лашук Н. М. Формування медіакомпетентності майбутніх маркетологів у процесі фахової підготовки: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка, 2019. 262 с.
4. Матвійчук М. М. Формування медіаграмотності майбутніх соціальних педагогів у процесі фахової підготовки: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.05. Київ: Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, 2014. 319 с.
5. Мурзіна О. А., Потоцька О. І., Кожан О. Є. Роль інформаційно-освітнього середовища в оптимізації навчального процесу у медичному університеті. *Збірник матеріалів III Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції студентів, аспірантів та молодих вчених «Сучасні комп'ютерні системи та мережі в управлінні» (30 листопада 2020 року)*. Херсон, 2020. С. 267–269.
6. Мурзіна О. Суть, зміст та структура медіакомпетентності лікаря. *Неперервна професійна освіта: теорія та практика*. 2021. Вип. №1 (66). С. 21–29. DOI: <https://doi.org/10.28925/1609-8595.2021.1.3>
7. Найдюнова Л. Оновлення Концепції медіаосвіти: навіщо було потрібне і які зміни внесені. *Media Sapiens*. 2016. URL: <https://ms.detector.media/mediaosvita/post/16505/2016-04-27-onovlennya-kontseptsii-mediaosvity-navishcho-bulo-potribne-i-yaki-zminy-vneseni/> (дата звернення 10.11.2024).
8. Наумук І. М. Формування медіакомпетентності майбутніх учителів інформатики в педагогічних університетах: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Мелітополь: Мелітопольський державний педагогічний університет ім. Богдана Хмельницького, 2016. 20 с.
9. Нікітіна І. В., Мартич В. В. Формування професійної мотивації студента як детермінанти його творчого розвитку і працевлаштування. *Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»*. 2010. № 1. С. 206–211.
10. Онкович Г. В. Медіакомпетентність фахівця. Київ: Логос, 2013. 286 с.
11. Плугіна А. Методика формування медіакомпетентності майбутніх учителів початкової школи. *Trajektoriâ Nauki = Path of Science*. 2020. Vol. 6. No 9. P. 3034–3045. DOI: <https://doi.org/10.22178/pos.62-9>
12. Рибачук А. В. Застосування педагогічних технологій у процесі фахової підготовки майбутніх юристів: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Вінниця: Вінницький державний педагогічний університет ім. Михайла Коцюбинського, 2010. 187 с.

13. Садівничий В. Типи, види та особливості подачі контенту кросмедіа. *Кросмедіа: контент, технології, перспективи: колективна монографія* / ред. В. Е. Шевченко. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2018. С. 49–60.
14. Стойка О. Цифровізація підготовки вчителів в Україні в контексті досвіду Угорщини та республіки Польща. *Освітологія*. 2023. Т. 12. №. 12. С. 84–95. DOI: <https://doi.org/10.28925/2226-3012.2023.12.8>
15. Толмачева І. Г. Формування медіакомпетентності майбутніх учителів початкової школи в процесі професійної підготовки: дис. ... д-ра філософії: 015. Старобільськ: ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», 2021. 363 с.
16. Шевирьова І. Г. «Медіа-середовище» як фактор формування медіа-компетентності майбутніх учителів початкової школи. *Вісник Луганського національного університету ім. Тараса Шевченка*. 2018. Ч. 2. № 1 (315). С. 195–204.
17. Шевирьова І. Г. Проблема формування медіа-компетентності майбутніх учителів початкової школи в процесі професійної підготовки. *Проблеми та перспективи розвитку науки на початку третього тисячоліття у країнах Європи та Азії: матеріали XXXIV Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції*. Переяслав-Хмельницький: Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди, 2017. С. 58–61.

References

- Bohomaz, O. Yu. (2021). Formuvannja mediakompetentnosti ta krytychnoji mediaghamotnosti u majbutnikh uchyteliv suspilnykh predmetiv: psykologho-pedagoghichnyj aspekt [Formation of media competence and critical media literacy in future teachers of public subjects: psychological and pedagogical aspects]. *Naukovyj chasopys Nacionaljnogho pedagoghichnogho universytetu imeni M. P. Dragomanova. Serija 5: Pedagoghichni nauky: realiji ta perspektyvy*, 79 (1), 42–46. <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2021.79.1.08>
- Holovko, O. M. (2017). Mediaprostir: osoblyvosti jurydychnogho vyznachennja [Media space: features of the legal definition]. *Juridical scientific and electronic journal*, 4, 65–69.
- Lashuk, N. M. (2019). *Formuvannja mediakompetentnosti majbutnikh marketologhiv u procesi fakhovoji pidgotovky [Formation of media competence of future marketers in the process of professional training]*. PhD thesis: 13.00.04. T.H. Shevchenko National University «Chernihiv Colehium»
- Matviychuk, M. M. (2014). *Formuvannja mediaghamotnosti majbutnikh socialjnykh pedagoghiv u procesi fakhovoji pidgotovky [Future Social Workers' Media Literacy Formation in the Process of Professional Training]*. Candidate's thesis: 13.00.05. M. P. Dragomanov National Pedagogical University.
- Murzina, O. A., Pototska, O. I., Kozhan, O. Je. (2020). Rol informacijno-osvitnjogho seredovyshha v optymizaciji navchaljnogho procesu u medychnomu universyteti [The role of the information and educational environment in optimizing the educational process at a medical university]. In *Zbirnyk materialiv III Vseukrajinsjkoji naukovo-praktychnoji internet-konferenciji studentiv, aspirantiv ta molodykh vchenykh «Suchasni komp'juterni systemy ta merezhi v upravlinni»* (pp. 267–269).
- Murzina, O. (2021). Sutj, zmist ta struktura mediakompetentnosti likarja [The essence, content and structure of a doctor's media competence]. *Continuing Professional Education: Theory and Practice*, 1 (66), 21–29. <https://doi.org/10.28925/1609-8595.2021.1.3>
- Najdjonova, L. (2016). Onovlennja Koncepicii mediaosvity: navishho bulo potribne i jaki zminy vneseni [Updating the Concept of Media Education: why was it needed and what changes were made]. *Media Sapiens*. <https://ms.detector.media/mediaosvita/post/16505/2016-04-27-onovlennya-kontseptsii-mediaosvity-navishcho-bulo-potribne-i-yaki-zminy-vneseni>
- Naumuk, I. M. (2016). *Formuvannja mediakompetentnosti majbutnikh uchyteliv informatyky v pedagoghichnykh universytetakh [Formation of media competence of future computer science teachers at pedagogical universities]: Extended abstract of candidate's thesis: 13.00.08*. Melitopol State Pedagogical University named after Bohdan Khmelnytskyi.
- Nikitina, I. V., Martych, V. (2010). Formuvannja profesijnoji motyvaciji studenta jak determinanty jogho tvorchogho rozvytku i pracevlashtuvannja [Formation of the professional motivation of the student as a determinant of its creative development and labor occupation]. *Visnyk Nacionaljnogho tekhnichnogho universytetu Ukrajinjy «Kyjivskij politekhnichnyj instytut»*, 1, 206–211.
- Onkovych, H. (2013). *Mediakompetentnistj fakhivtsa [Media competence of a specialist]*. Logos.
- Pluhina, A. (2020). Metodyka formuvannja mediakompetentnosti majbutnikh uchyteliv pochatkovoji shkoly [Methodology for forming media competence of future primary school teachers]. *Traektorija Nauki = Path of Science*, 6 (9), 3034–3045. <https://doi.org/10.22178/pos.62-9>
- Rybachuk, A. V. (2010). *Zastosuvannja pedagoghichnykh tekhnologhij u procesi fakhovoji pidgotovky majbutnikh jurystiv [Application of pedagogical technologies in the process of professional training of future lawyers]: Candidate's thesis: 13.00.04*. Vinnytsia State Pedagogical University named after Mykhailo Kotsiubynsky.
- Sadivnychy, V. (2018). Typy, vydy ta osoblyvosti podachi kontentu krosmedia. [Types, types and features of crossmedia content delivery]. In V. E. Shevchenko (Ed.), *Krosmedia: kontent, tekhnologhiji, perspektyvy:*

monografija (pp. 49–60). Instytut zhurnalistyky Kyjivsjkogho nacionaljnogho universytetu named after Tarasa Shevchenka.

- Stoika, O. (2023). Cyfrovizacija pidghotovky vchyteliv v Ukraini v konteksti dosvidu Ughorshhyny ta respubliky Poljshha [Digitization of teacher training in Ukraine in the context of the experience of Hungary and the Republic of Poland]. *Osvitologhija*, 12, 84–95. <https://doi.org/10.28925/2226-3012.2023.12.8>
- Tolmacheva, I. H. (2021). *Formuvannja mediakompetentnosti majbutnikh uchyteliv pochatkovoji shkoly v procesi profesijnoji pidghotovky* [Formation of media competence of future primary school teachers in the process of professional training]: PhD thesis: 015. Luhansk Taras Shevchenko National University.
- Shevyreva, I. (2018). «Media-seredovyshhe» jak faktor formuvannja media-kompetentnosti majbutnikh uchyteliv pochatkovoji shkoly [«Media environment» as a factor in the formation of media competence of future primary school teachers]. *Bulletin of Luhansk Taras Shevchenko National University*, 2, 1 (315), 195–204.
- Shevyreva, I. (2017). Problema formuvannja media-kompetentnosti majbutnikh uchyteliv pochatkovoji shkoly v procesi profesijnoji pidghotovky [The problem of forming media competence of future primary school teachers in the process of professional training]. In *Zbirnyk materialiv XXXIV Mizhnarodnoji naukovo-praktychnoji internet-konferenciji «Problemy ta perspektyvy rozvytku nauky na pochatku tretjogho tysjacholittja u krajinakh Jevropy ta Aziji»* (pp. 58–61).

Стаття надійшла до редакції 15.11.2024

Прийнято до друку .26.12.2024

FORMATION OF MEDIA COMPETENCE OF FUTURE DOCTORS IN THE PROCESS OF PRECLINICAL PROFESSIONAL TRAINING: PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL CONDITIONS

Olena Murzina

<https://orcid.org/0000-0002-6968-5525>

PhD in Pedagogy, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Medical Physics,
Biophysics and Higher Mathematics,
Zaporizhzhia State Medical University,
26 Maiakovskiy Ave., 69035, Zaporizhzhia, Ukraine
murzina@zsmu.zp.ua

The article theoretically substantiates the psychological and pedagogical conditions for the formation of media competence of future doctors in the process of preclinical professional training at the medical university. It is necessary to create appropriate psychological and pedagogical conditions to implement the process of forming media competence of future doctors in preclinical professional training at the medical university. Randomly selected conditions cannot significantly affect the effectiveness of the researched process, therefore a natural selection of a complex of psychological and pedagogical conditions is necessary, taking into account the methodological and theoretical basis of pedagogical research. By psychological and pedagogical conditions of the formation of media competence of future doctors in the process of preclinical professional training at the medical university we mean the complex of student's personal characteristics and external circumstances of the educational process and the media environment that are aimed at the formation of media competence of future doctors in the process of preclinical professional training at the medical university. The psychological and pedagogical conditions for the formation of media competence of future doctors at the stage of preclinical professional training at the medical university are defined and substantiated: motivation of future doctors to master media competence, media knowledge and media literacy; creation of the media environment of the university; optimization of classroom and extracurricular educational interaction of participants in the educational process through the media environment creation including interactive media technologies; the use of media content both from the media environment of the university and the media space to create one's own media product and apply it in education and future professional activities; constant use of media sources in the process of digital training. The specified psychological and pedagogical conditions for the formation of media competence of future doctors form the system that includes independent components that can be used in the process of preclinical professional training at the medical university and contribute to the effective formation of all components of media competence of future doctors.

Keywords: *media competence, media competence of the doctor, pedagogical conditions, preclinical professional training, psychological and pedagogical conditions.*